

VERSLAG VAN HET WERKKAMP 1967 TE RATUM, WINTERSWIJK

door M. van den Bosch, Den Haag

Het werkkamp kon zich dit jaar verheugen op de deelname van maar liefst 26 kampdeelnemers, die gezamenlijk zorgden voor 266 overnachtingen à Fl. 4,50, ofwel een opbrengst van Fl. 1197.- Er bleef dan ook, na aftrek van alle kosten, een voordelig saldo van Fl. 143,50 over, een bedrag waarmee de nadelige saldi van vorige kampen gedekt konden worden. Mede door de welwillendheid van de grondeigenaar konden de vaste lasten beperkt blijven tot Fl. 155,81. Er is dan ook Fl. 3,40 per persoon per dag aan fourage besteed, de door de hitte gesmolten boter en de leeggelopen jampotten meegerekend !

Zoals U ziet is zojuist het woord hitte gevallen. Dit kampverslag is deze keer niet een opsomming van neerslagcijfers en blikseminslagen, maar eerder een reportage van de verzengende hitte, die vooral de eersre kampweek teisterde. Alleen op de weekends viel er wat regen, echter van geringe omvang.

In vele opzichten was dit kamp anders dan vorige jaren. De samenstelling van de deelnemers bracht een run te weeg op het Mesozoicum in Duitsland, iets dat we als

tertiair-werkgroep niet als voornaamste bezigheid moeten beschouwen, maar we voorzien kennelijk in een behoefte op dit gebied. Ik vraag me daarom af waarom de Geologiewerkgroep in de N.J.N. geen levensvatbaarheid heeft. Voorts bracht het aantal deelnemers ook een uitgebreider excursieprogramma met zich mee, waar we echter door een gebrek aan ervaren excursieleiders niet altijd in konden voorzien. Veel van de vaste kampdeelnemers van vorige jaren laten zich door diverse omstandigheden niet meer zien, zodat we met veel te weinig ervaren mensen in het kamp waren. Het vormen van een nieuwe kern is daarom onontbeerlijk. De deelnemers bestonden uit 13 eigen leden, 4 BJNers, 1 CJNer, 5 NJNers en 3 andere genodigden. De 13 eigen leden bestonden in hoofdzaak uit de jongere kern van onze werkgroep. Deze samenstelling kwam niet tot zo'n hechte gemeenschap als we dat gewend zijn. Er is toch voldoende op gewezen dat in het kamp aan Tertiair-onderzoek wordt gedaan. De opvatting van enkele verzamelaars "als het maar lekker veel en goed oud is" kwam dan ook niet erg gelegen, evenals de zolangzamerhand zinloos wordende expedities naar Dingden. Dit veroorzaakte een tweedeling tussen de andere deelnemers die wel alle mogelijke energie gaven aan onderzoek van nieuwe afzettingen en vindplaatsen.

Tot mijn spijt moet ik er weer met nadruk op wijzen dat van de deelnemers wordt verwacht dat zij goed uitgerust zijn en zich volledig aan de kampgewoonten zullen aanpassen. Het overmatig particulier op excursie gaan is voor de persoon in kwestie belangrijk, maar voor de werkgroep meestal zinloos. Al met al was het een prettig kamp, dat echter toch wel beter had kunnen zijn.

Behalve het aanvoeren van honderden kilo's Mesozoicumfossielen is er toch veel aan tertiair gedaan. Het nu al enige jaren durende onderzoek van de omgeving van Stemerink werd met kracht voortgezet. Hiervoor werden gedurende het kamp 52 handboringen gezet. De gehele loop van de Slinge in dit gebied is nu in kaart, met een fors gedeelte van beide oevers. Bij deze kartering zijn enige interessante dingen aan het licht gekomen, die van belang zijn bij een studie van tertiaire bodembewegingen van de zoutoppersing onder Plantengaarde en Stemerink. Hierover meer in een apart te verschijnen artikel, dat hierover zal verschijnen. Vast staat echter al dat het scholphoudende gedeelte van het Mioceen over een uiterst klein gebied is uitgestrekt. Het overgrote deel is steriel.

De vorig jaar ontdekte ontsluiting in Mio-Plioceen in het bos 't Klooster werd opnieuw onder handen genomen. Onder de zandlaag met kernen en schelpafdrukken bleek een laag glaunietzand voor te komen die schelpjes van de brachiopode Lingula dumortieri bevat, naast steenkernen van gastropoden en een niet gering aantal haaiantanden en walvisbotten. Het betreft hier een basisgrind met fosforieten, met vrij veel getransporteerde fossielen uit ouder Mioceen. Het voorkomen van dit basisgrind was vorig jaar al opgemerkt, maar de omvang hiervan kon toen nog niet onderzocht worden. Alhoewel de ouderdom van de steenkernlaag nog steeds

niet vaststaat, kan wel opgemerkt worden dat deze afzetting aan de basis scherp wordt begrensd door een basisgrind. De zware bruine kleien die volkomen vlak onder het basisgrind liggen, zijn vermoedelijk tot een vrij oude Boven-Miocene facies te rekenen, zodat bij de grindlaag een hiaat van tot nu toe onbekende grootte aanwezig moet zijn.

In dit verband is de in dit kamp uitgevoerde boring te Lieveelde zeer interessant, omdat daarin de Lingula-laag met haaiantanden ook voorkwam, zij het belangrijk dicker. Onder de Lingula-laag echter, kwam in Lieveelde geen basisgrind voor en het hieronder liggende mioceen bleek niet uit de zware bruine kleifacies te bestaan, maar uit een sterk glauconitische en zandige facies. De boring Lieveelde is tot 40 m doorgezet en geëindigd in een zeer zware klei van het Boven-Mioceen. De boring is begonnen in het z.g. continentaal "Pliocceen", dat hier overal ontsloten is als een Zwitserse kaas-achtige massa. Duidelijke lithologische grenzen werden niet aangetroffen, in zoverre dat er van een hiaat in de afzettingen gesproken kan worden. Dit in tegenstelling tot de boring Manenschijn te Vragender, welke de tweede kampweek is uitgevoerd. Deze boring trof op 23,70 m een scherpe grens aan tussen de zandige en zeer sterk glimmerhoudende Boven-Miocene kleien en de Reinbek Stufe, welke direct aanvangt met een vette glimmerarme klei. In deze boring werd het mioceen doorboord op 36,60 en de boring op 37 m in septarienklei (midden Oligoceen) gestopt. De twee boringen Lieveelde en Manenschijn vormen met de wetenschap van 't Klooster een vrijwel volledig overzicht van de Miocene afzettingen in dit gebied. Een overeenkomst echter met het gebied noordelijk van Neede en Groenlo is echter nog onduidelijk. In een afzonderlijk artikel zal het mioceen overzicht uitgebreider behandeld worden.

Ook in dit kamp zijn de normale Tertiair-ontsluitingen natuurlijk weer regelmatig bezocht. Ik zal hierover niet verder uitweiden, daar dit al vijf kampverslagen lang wordt gedaan. Dat dit kamp veel heeft bijgedragen tot de kennis van het Tertiair rond Winterswijk zal ieder duidelijk zijn. Dat het aantal onopgeloste problemen evenredig is, zal echter minder zijn opgevallen. In de uitgebreidere artikelen hierover zult U beslist meer kunnen lezen.